

**Ἡ σύνταξη συνοπτικοῦ καταλόγου τῶν ἐπιγραφῶν  
τῶν Ἀρχαιολογικῶν Μουσείων Θηβῶν καὶ Χαιρωνείας**

Ἡ ἐπιγραφικὴ Συλλογὴ τοῦ Μουσείου Θηβῶν εἶναι μία ἀπὸ τὶς πλουσιώτερες τῆς Ἑλλάδος. Παρὰ ταῦτα ἐξ αἰτίας τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ ἐπιγραφῶν καὶ τῶν πολλῶν νέων εὐρημάτων οἱ ἐπιγραφὲς φυλάσσονταν κάτω ἀπὸ ιδιαίτερα δυσμενεῖς συνθῆκες στὴν αὐλὴ τοῦ Μουσείου Θηβῶν. Ἐτσι ἀφ' ἐνὸς ὑφίσταντο τὶς ἐπιπτώσεις τῆς ἐκθέσεως στὰ καιρικὰ φαινόμενα καὶ ἀφ' ἐτέρου ἢ στοίβαξή τους ἐκεῖ καθιστοῦσε δυσχερῆ ἢ σχεδὸν ἀδύνατη τὴν μελέτη τους. Παράλληλα ἡ ἀναγνώριση τῶν περισσότερων ἐπιγραφῶν ἦταν πολὺ δύσκολη, διότι οἱ ἐπὶ τῶν λίθων ἀριθμοὶ Εὐρετηρίου εἶχαν σβησθεῖ. Τὴν κατάστασι θίγει ἐμμέσως ὁ Στέφανος Ν. Κουμανοῦδης στὸν πρόλογό του τῆς *Θηβαϊκῆς Προσωπογραφίας* του: «ἐφρόντισα νὰ ἔχω πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς νεωτέρας τῶν ἐκδόσεων ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην νὰ ἀναθεωρήσω, ὡς εἶχον κατὰ νοῦν, καὶ πάντα τὰ κείμενα τῶν θηβαϊκῶν ἐπιγραφῶν, ἐπειδὴ ταῦτα κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι δυσπρόσιτα ἐν τῷ Μουσείῳ τῶν Θηβῶν.»<sup>1</sup> Τὴν κατάστασι αὐτὴ προσπαθοῦσε νὰ διορθώσει ἐπὶ πολὺν καιρὸ ὁ διευθυντὴς τῆς ἀρμοδίου Ἐφορείας κ. Βασίλειος Ἀραβαντινός. Εὐκαιρία γιὰ τὴ ριζικὴ ἀλλαγὴ καὶ βελτίωσι τῆς ἐπιγραφικῆς Συλλογῆς ἔδωσε τὸ πρόγραμμα τῆς ἐπανεκθέσεως τοῦ Μουσείου Θηβῶν.

Ἐκ παραλλήλου τὸν Ἰούνιο τοῦ 2004 ὁ γραμματεὺς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιγραφικῆς Ἐταιρείας κ. Ἄγγελος Π. Ματθαίου ὑπέβαλε πρότασι πρὸς τὴν Ἐφορεία γιὰ τὴν σύνταξι συνοπτικοῦ καταλόγου τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Μουσείου ἀπὸ μέλη τῆς Ἐταιρείας. Ἡ εὐτυχὴς συγκυρία συνέβαλε στὴν θετικὴ ἀποδοχὴ τῆς προτάσεως τῆς Ἐταιρείας ἐκ μέρους τῆς διευθύνσεως τῆς Ἐφορείας καὶ στὴν ἔναρξι κοινοῦ προγράμματος γιὰ τὴν καταγραφὴ καὶ τὴν ταξινόμησι τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Μουσείου Θηβῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτεία ἀντιστοίχως τῶν κκ. Ἀραβαντινοῦ καὶ Ματθαίου.

Τὸ πρόγραμμα καταγραφῆς καὶ ταυτίσεως τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Μουσείου Θηβῶν διήρκεσε ἀπὸ τὸ θέρος τοῦ 2004 ὡς τὸ 2010 (κατὰ τὶς θερινὲς περιόδους). Τὰ ἔτη 2008 καὶ 2010 συμμετεῖχε ὁ καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Berkeley (Καλιφόρνια) κ. Ν. Παπαζαρκάδας, μέλος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιγραφικῆς Ἐταιρείας. Ἡ ὅλη ἐργασία ἔγινε ὑπὸ τὴν καθοδήγησι τοῦ γραμματέως τῆς Ἐταιρείας. Καταγράφηκαν καὶ ταυτίστηκαν περίπου 1700 ἐπιγραφές.

+++++  
<sup>1</sup>. Κουμανοῦδης 1979, ε'.

Οι στόχοι τῆς ἐργασίας ἦσαν: 1) Ἡ καταγραφή τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ἡ φωτογράφησή τους. 2) Ἡ ταύτιση ὡς πρὸς τὴν δημοσίευσή τους. 3) Ἡ ταύτιση ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸ Εὐρετηρίου τοῦ Μουσείου Θηβῶν, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου εἶχε σβησθεῖ ἀπὸ τοὺς περισσότερους λίθους. Σημαντικὴ βοήθεια προσέφερε ἡ ἐπανεύρεση ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ παλαιοῦ Εὐρετηρίου τοῦ Μουσείου, τὸν ὁποῖο εἶχαν συντάξει ὁ Ἀντώνιος Κεραμόπουλλος καὶ ὁ Νικόλαος Παππαδάκης. 4) Ἡ μεταφορὰ τῶν λίθων σὲ νέες ἀποθήκες, οἱ ὁποῖες ἐξασφαλίζουν καλύτερες συνθῆκες γιὰ τὴν προστασία καὶ τὴν μελέτη τους.

Ὁ συνοπτικὸς κατάλογος τῶν ἐπιγραφῶν τοῦ Μουσείου Θηβῶν ἐπιτρέπει τὴν ἐξαγωγή χρησίων στοιχείων σχετικῶν μὲ τὴν προέλευση τῶν ἐπιγραφῶν, οἱ ὁποῖες φυλάσσονται ἐκεῖ. Οἱ περισσότερες ἐπιγραφές τοῦ Μουσείου προέρχονται, ὅπως εἶναι φυσικό, ἀπὸ τὴν Θήβα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς Θεσπιές, καθὼς τὸ 1901,<sup>2</sup> οἱ ἐνεπίγραφοι λίθοι τῆς πλούσιας αὐτῆς Συλλογῆς μεταφέρθηκαν στὸ Μουσεῖο Θηβῶν. Ἀκολουθοῦν οἱ ἐπιγραφές τοῦ Ἀκραϊνίου, τῶν Πλαταιῶν, τῆς Κορώνειας, καὶ ἄλλων μικρότερων Βοιωτικῶν πόλεων. Μεγάλῃ κατηγορίᾳ ἀποτελοῦν ἐπιγραφές, οἱ ὁποῖες φυλάσσονται στὸ Μουσεῖο, ἀλλὰ, καθὼς φαίνεται, δὲν κατεγράφησαν στὸ Εὐρετήριό του· θεωροῦνται λοιπὸν ἀγνώστου προελεύσεως. Φυλάσσονται ἀκόμη ἐπιγραφές, οἱ ὁποῖες προέρχονται ἀπὸ πόλεις ἐκτὸς Βοιωτίας, ὅπως ἀπὸ τὴν Τιθορέα τῆς Φωκίδος, τοὺς Θαυμακοὺς τῆς Θεσσαλίας, κ.ά.

Ἀνάλογο πρόγραμμα καταγραφῆς τῶν ἐπιγραφῶν πραγματοποιήθηκε ὕστερα ἀπὸ πρόταση τῆς Ἐφορείας στὴ Χαιρώνεια.

Στὸ Μουσεῖο τῆς Χαιρώνειας καταγράφηκαν καὶ ταυτίστηκαν περὶ τὶς 300 ἐπιγραφές. Οἱ περισσότερες προέρχονται ἀπὸ τὴν περιοχὴ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Λιβαδιά. Ἀρκετὲς ἔχουν μεταφερθεῖ ἀπὸ γειτονικὲς πόλεις τῆς Φωκίδος.

Ἡ ὅλη ἐργασία τόσο στὸ Μουσεῖο Θηβῶν, ὅσο τῆς Χαιρωνείας, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν προστασία τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τὴν ὀργάνωση τῶν ἐπιγραφικῶν Συλλογῶν τῶν δύο πόλεων εἶχε καὶ σημαντικὰ ἐπιστημονικὰ ὀφέλη· ὀδήγησε στὴν ἀνεύρεση ἀρκετῶν λανθανόντων λίθων, στὴν μελέτη ἐπιγραφῶν, οἱ ὁποῖες εἶχαν ἐλλιπῶς παρουσιασθεῖ, καὶ κατὰ περίπτωσιν στὴν διόρθωση ἐσφαλμένων ἀναγνώσεων.

Οἱ δύο συνοπτικοὶ κατάλογοι τῶν ἐπιγραφῶν τῶν Μουσείων Θηβῶν καὶ Χαιρωνείας συνιστοῦν, ὅπως ἀπὸ τὸ 2004 εἶχε ἐπισημανθεῖ στὴν πρόταση τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιγραφικῆς Ἐταιρείας, τὴν ἀναγκαία καὶ σταθερὴ ἐπιστημονικὴ βάση

+++++  
 +++++

<sup>2</sup>. Π. Καββαδίας, *Πρακτικὰ τῆς ἐν Αθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας* 1905, 22.

για την σύνταξη τῶν ἀναλυτικῶν καταλόγων, για τὴν ὁποία ἤδη ἐργάζονται τὰ μέλη τῆς Ἐταιρείας, ἀλλὰ καὶ τὴν προετοιμασία τοῦ νέου συντάγματος (Corpus) τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Βοιωτίας, τὸ ὁποῖο ἀπὸ μακροῦ χρόνου εἶναι αἶτημα τῆς ἐπιστήμης.

Οἱ δύο κατάλογοι τῶν ἐπιγραφῶν τῶν Μουσείων Θηβῶν καὶ Χαιρωνείας θὰ δημοσιευθοῦν σύντομα.

Γιάννης Καλλιοντζῆς

!